

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра земельного та аграрного права

Узгоджено:

Проректор з наукової роботи

_____ А.П. Гетьман

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни

**«Актуальні питання правового регулювання користування
земельними ділянками»**

(варіативна)

Рівень вищої освіти – третій освітньо-науковий рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Харків – 2020

Силлабус навчальної дисципліни «Актуальні питання правового регулювання користування земельними ділянками»: галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень третій (доктор філософії)

Розробник:

Шульга М.В., доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрНУ ;

Шарапова С.В., доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри земельного та аграрного права.

Затверджено на засіданні кафедри земельного та аграрного права протокол №
___ від _____ 2020 р.

Завідувач кафедри земельного

та аграрного права

_____ М.В. Шульга

Зміст

1. Вступ.....	4
2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни.....	10
3. Вимоги викладача.....	12
4. Контрольні заходи результатів навчання.....	13
5. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів.....	15
6. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень здобувачів.....	16

1. Вступ

1. Данні про викладача (ів), який (які) викладає (викладають) цей курс:

Шульга Михайло Васильович – д.ю.н., професор, завідувач кафедри земельного та аграрного права;

Шарапова Світлана Володимирівна – к.ю.н., доцент, доцент кафедри земельного та аграрного права;

Контакти кафедри земельного та аграрного права: м Харків, вул. Пушкінська, 77; аудиторія 223; телефон: (057) 704-92-41; e-mail: aglaw@nulau.edu.ua.

2. Цілі та завдання навчальної дисципліни.

Метою навчальної дисципліни «Актуальні питання правового регулювання користування земельними ділянками» є: здобуття глибоких знань у сфері правового регулювання користування земельними ділянками; засвоєння основних концепцій земельного права щодо правового регулювання користування земельними ділянками; набуття аспірантами комплексу системних та професійних знань, компетенцій у сфері правового регулювання користування земельними ділянками, що дозволяють здійснювати самостійні наукові дослідження та розробляти практичні рекомендації у відповідній сфері. Запропонована дисципліна покликана сформувати навички наукового аналізу у сфері правового регулювання користування земельними ділянками, оволодіння термінологією у сфері досліджуваного наукового напрямку.

Дисципліна охоплює вивчення та проведення системного аналізу актуальних питань правового регулювання користування земельними ділянками. Особливу увагу приділено сучасному правовому регулюванню

права постійного користування земельними ділянками, оренди, використанню земельних ділянок для здійснення концесійної діяльності, на праві суперфіцію та емфітевзису. Певна частина викладеного матеріалу стосується особливостей державної реєстрації відповідних прав, наукових підходів щодо здійснення права постійного користування земельними ділянками, а також оренди на землях різних категорій. Значна увага приділена забезпеченню та захисту прав землекористувачів.

Завданням навчальної дисципліни «Актуальні питання правового регулювання користування земельними ділянками» є: забезпечення усвідомлення здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії сутності, змісту, особливостей основних теоретичних положень земельного права; формування та розвиток загальних, фахових та предметних компетентностей, сформованих в результаті освоєння необхідних теоретичних положень права користування земельними ділянками, сутності земельно-правових категорій, змісту земельно-правових інститутів, особливостей основних видів права землекористування, гарантій реалізації та захисту земельних прав, особливостей правового режиму використання, охорони та відтворення земель окремих категорій, необхідних для виконання своїх функцій у процесі майбутньої трудової діяльності та розвитку кар'єри, засновані на здобутих знаннях при вивченні дисципліни «Актуальні питання правового регулювання користування земельними ділянками».

3. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми:

а) навчальна дисципліна «Актуальні питання правового регулювання користування земельними ділянками» належить до дисципліни вільного вибору аспіранта, освітньо-кваліфікаційний рівень третій (доктор філософії).

б) кореквізити: «Актуальні питання права власності на землю».

в) постреквізити: «Сучасні теоретико-правові питання охорони земель».

4. Опис навчальної дисципліни:

- кількість кредитів ЕКТС – 6
- загальна кількість годин – 180
- термін викладання – один семестр.

5. Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті освоєння навчальної дисципліни «Актуальні питання правового регулювання користування земельними ділянками»:

ПК–1. Здатність здійснювати критичний та системний аналіз різних правових явищ, земельно-правових норм та юридичних фактів.

ПК–2. Уміння володіти навичками ділового спілкування рідною та іноземними мовами на високому професійному рівні, знання земельно-правової термінології.

ПК–3. Здатність планувати, організовувати і контролювати власну діяльність при вирішенні професійних завдань та виконувати професійні обов'язки, діяти відповідно до етичних стандартів.

ПК–4. Уміння грамотно і точно давати кваліфіковані юридичні висновки у сфері права користування земельними ділянками.

ПК–5. Уміння пошуку, систематизації та використання в професійній сфері іншомовної літератури щодо правового регулювання користування земельними ділянками.

ПК–6. Здатність до використання інформаційних технологій і баз даних при вирішенні науково-практичних проблем щодо права користування земельними ділянками та забезпечення та захисту прав землекористувачів.

ПК–7. Уміння приймати обґрунтовані та ефективні управлінські рішення у відповідності із земельним законодавством.

ПК – 8. Уміння професійно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, здатність демонструвати основні навички роботи у команді, поєднуючи результати різних досліджень та аналізу, вчасно подавати результат.

ПК–9. Здатність застосовувати діалектичний, формально-логічний, герменевтичний, порівняльно-правовий та інші спеціальні юридичні методи дослідження під час наукових пошуків в процесі вирішення правових питань щодо користування земельними ділянками.

ПК–10. Здатність ознайомлюватись із законодавством ЄС у галузі забезпечення та захисту прав на землю землекористувачів.

ПК–11. Знання та навички реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права при регулюванні земельних правовідносин.

ПК–12. Уміння застосовувати набуті знання щодо правового регулювання користування земельними ділянками при вирішенні професійних завдань, застосовуючи положення національного, європейського та міжнародного законодавства.

ПК–13. Здатність планувати, організовувати і контролювати власну діяльність при вирішенні професійних завдань.

ПК–14. Знання методів, засобів, прийомів, що використовуються у відповідності до прийнятих правил при систематизації нормативно-правових актів земельного спрямування для забезпечення їх досконалості.

ПК–15. Уміння самостійно поповнювати свої знання та використовувати їх в практиці застосування земельного законодавства.

ПК –16. Виявляти проблеми у правовому регулюванні земельних правовідносин та пропонувати способи їх вирішення, припиняти правопорушення.

ПК–17. Уміння здійснювати аналіз правових документів, судової практики у галузі здійснення окремих видів права землекористування.

ПК–18. Здатність надавати консультації при вирішенні земельно-правових проблем.

ПК–19. Навички підготовки проєктів правозастосування у галузі земельних правовідносин при вирішенні завдань щодо користування земельними ділянками.

ПК–20. Здатність критичного та системного аналізу правових норм, правовідносин у професійній діяльності при вирішенні практичних завдань щодо забезпечення та захисту прав на землю землекористувачів.

У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РНС НД – 1.1. Демонструвати знання і розуміння сучасної земельно-правової доктрини, цінностей, принципів та стандартів у межах галузі земельного права, а також міжнародного та європейського права.

РНС НД – 1.2. Здійснювати критичний та системний аналіз різних правових явищ, юридичних фактів, земельно-правових норм і земельних правових відносин.

РНС НД – 1.3. Демонструвати знання щодо основних правових інститутів земельного права, особливостей їх реалізації та застосування, використовувати знання і практичні навички в галузі земельного права, застосовувати земельно-правові норми щодо використання, охорони, відтворення земель.

РНС НД – 1.4. Визначити межі земельної правосуб'єктності, статус суб'єктів земельних правовідносин, форми їх реалізації.

РНС НД – 1.5. Сформулювати та проаналізувати проблеми реалізації конституційних основ правового регулювання земельних відносин.

РНС НД – 1.6. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів у галузі права користування земельними ділянками.

РНС НД – 1.7. Прогнозувати вплив різних соціально-економічних факторів на досягнення мети і завдань права користування земельними ділянками.

РНС НД – 1.8. Формулювати обґрунтовані правові висновки при вирішенні земельно-правових задач і проблем.

РНС НД – 1.9. Використовувати правничу термінологію у процесі професійної діяльності, оперувати юридичними поняттями і категоріями галузі, застосовувати положення національного та міжнародного законодавства щодо права користування земельними ділянками.

РНС НД–1.10. Вміти відшукувати професійну інформацію й використовувати інформаційні технології і бази даних з метою отримання такої інформації для професійної діяльності.

РНС НД–2.1. Виявляти проблеми у правовому регулюванні земельних відносин і пропонувати способи їх вирішення з використанням теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.

РНС НД–2.2. Надавати консультації щодо можливих способів захисту земельних прав.

РНС НД–2.3. Визначити правовий статус органів управління у галузі використання та охорони земель, функції та завдання органів місцевого самоврядування та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

РНС НД – 2.4. Визначити систему земельних прав громадян, гарантії, форми та способи захисту земельних прав.

РНС НД – 2.5. Демонструвати знання та розуміння правових проблем і колізій у галузі регулювання земельних відносин, проблеми реалізації норм процесуального та матеріального права в земельних правовідносинах.

РНС НД – 2.6. Здійснювати юридичну кваліфікацію при вирішенні практичних завдань у сфері права землекористування.

РНС НД – 2.7. Здатність здійснити юридичну кваліфікацію земельного спору, правильно обравши при цьому ефективну форму захисту земельних прав.

РНС НД – 2.8. Вміти продемонструвати знання щодо процедурних аспектів державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, похідних від права власності.

РНС НД – 2.9. Підготувати проекти актів застосування земельного права в процесі розв'язання практичних завдань.

РНС НД – 2.10. Застосовувати набуті знання щодо забезпечення та захисту прав на землю у стандартних професійних ситуаціях методами відтворення та реконструкції

2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни

2.1. Анотація програми навчальної дисципліни «Актуальні питання правового регулювання користування земельними ділянками»:

Модуль 1. Загальні засади права користування земельними ділянками.

Основні концепції земельного права щодо правового регулювання користування земельними ділянками. Особливості формування наукових засад права користування земельними ділянками у доктрині земельного права України. Законодавче забезпечення права користування земельними ділянками в Україні. Сучасні актуальні проблеми науки земельного права у сфері правового регулювання користування земельними ділянками. Поняття права землекористування. Роль землі в житті суспільства. Особливості землі як об'єкту природи і природного ресурсу. Класифікація правових титулів землекористування. Правова класифікація видів права землекористування. Основні принципи права землекористування Специфіка правового режиму об'єктів права користування земельними ділянками в Україні. Особливості правового становища суб'єктів права користування земельними ділянками в Україні. Особливості змісту права користування земельними ділянками.

Модуль 2. Особливості правового регулювання видів права користування земельними ділянками. Право постійного користування земельними ділянками в умовах трансформації національного законодавства. Право постійного користування земельною ділянкою: поняття та особливості. Об'єкти та суб'єкти права постійного користування землею. Особливості виникнення права постійного користування земельною ділянкою. Особливості права постійного користування землями водного фонду. Особливості права постійного користування землями лісогосподарського призначення. Підстави та порядок припинення права постійного землекористування. Особливості здійснення права оренди на землях різних категорій: правові проблеми. Поняття та юридичні ознаки оренди землі. Особливості виникнення права оренди на конкурентних засадах. Особливості оренди земель державної та комунальної власності. Особливості оренди земель приватної власності. Особливості внесення змін та дострокового розірвання договору оренди земельної ділянки. Підстави припинення права оренди земельної ділянки. Особливості правового регулювання суборенди земельної ділянки. Особливості користування земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт. Право сільськогосподарського землекористування в системі прав користування землями. Особливості здійснення окремих видів права сільськогосподарського землекористування в Україні. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови. Сучасні проблеми щодо набуття земельних ділянок у користування. Підстави набуття права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови. Підстави припинення права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб або для забудови. Право на сервітутне користування чужою земельною ділянкою. Види земельних сервітутів. Встановлення земельних сервітутів: підстави та порядок. Підстави та порядок припинення земельних сервітутів. Захист прав землекористувачів. Особливості застосування конкурентних засад при набутті права користування

земельними ділянками. Особливості державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, похідних від права власності. Наукові концепції щодо забезпечення та захисту прав землекористувачів.

2.2. Основні модулі навчальної дисципліни

№	Модуль/назва	Кількість кредитів ЄКТС	Всього годин	Аудиторні заняття (контактні)				Самостійна робота здобувачів
				Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Інші види занять	
1	Модуль 1 <i>Загальні засади права користування земельними ділянками</i>			22	2			70
2	Модуль 2 <i>Особливості правового регулювання видів права користування земельними ділянками</i>			18	18			50
Разом:		6	180	40	20			120

3. Вимоги викладача

Вимоги викладача, які він висуває до здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії при вивченні навчальної дисципліни «Актуальні питання правового регулювання користування земельними ділянками»: регулярність відвідування лекційних та практичних занять; систематичність та активність

роботи на лекційних і практичних заняттях; повнота і ґрунтовність відповіді на питання; уміння обґрунтувати свою точку зору при обговоренні доповіді; повнота і переконливість наведених доводів при розв'язанні казусів; аналіз та обґрунтування нормами національного та міжнародного права своїх рішень, аналіз судової та правозастосовної практики; якість виконання письмових практичних завдань; виконання контрольних та інших самостійних робіт; додержання норм академічної поведінки та етики.

4. Контрольні заходи результатів навчання

Контроль знань в рамках навчальної дисципліни «Актуальні питання правового регулювання користування земельними ділянками» здійснюється з урахуванням бально-рейтингової системи.

Загальна кількість балів за даний блок навчальної дисципліни нараховується в діапазоні від 0 до 20 балів, при цьому аспірант може отримати залік за наявності не менше 10 балів.

4.2. Шкала підсумкової оцінки знань здобувачів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮАУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89

C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язкий повторний курс		1 – 34

4.3. Методи педагогічного контролю

Традиційні методи:

– методи усного контролю: бесіда, виступ студента на семінарському занятті, пояснення до виконаного завдання або окремих його розділів, усні повідомлення студентів, відповіді на запитання викладача під час аудиторних занять з земельного права.

– методи письмового контролю: контрольні роботи студентів, написання тестових завдань, домашні завдання, конспекти, есе, реферати, кросворди у межах запропонованих тем.

Інноваційні методи: портфоліо, кейс-вимірювачі, групові проекти.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, peer review.

5. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів:

- виконання домашніх завдань – вивчення теоретичного матеріалу, рішення практичних задач, аналіз ефективності застосування норм земельного законодавства на практиці тощо;
- доопрацювання матеріалів лекції – ознайомлення з монографічною літературою по темам лекційного матеріалу, аналіз практики застосування норм земельного законодавства на які були посилання в лекційному матеріалі;
- робота в інформаційних мережах – користування базами даних, інформаційно-пошуковими та інформаційно-довідковими системами, автоматизованими бібліотечними системами, електронними журналами тощо;
- пошук наукової літератури за певною темою – за визначеними викладачем темами здобувач підбирає актуальну і цікаву наукову літературу опрацьовує та надає її викладачу;
- підготовка колекцій документів, матеріалів тощо – пошук судових рішень за участю суб'єктів земельного права, розробка проектів локальних нормативних актів тощо;
- підготовка тематичних презентацій;
- підготовка та публікація наукових статей – тему наукової статті або тез здобувач погоджує з лектором або науковим керівником;
- умови відвідування навчальних занять – систематичне відвідання практичних занять та активна участь у їх роботі і т.п.

6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи здобувачів

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. за № 2768-III (із змін, та допов.) *Офіц. вісн. України*. 2001. № 46. Ст. 2038.
3. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р. в ред. від 05.11.2003 р. № 1211-IV (з наст. змін, та допов.) *Офіц. вісн. України*. 2003. № 44. Ст. 2288.
4. Про захист конституційних прав громадян на землю: Закон України від 20.01.2005 р. № 2375-IV *Офіц. вісн. України*. 2005. №4. Ст. 195.
5. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI *Офіц. вісн. України*. 2011. № 60. Ст. 2405.
6. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952- IV в ред. від 26.11.2015 р. № 834 – VII (з наст. змін, та допов.) *Відом. Верхов. Ради України*. 2016. № 1. Ст. 9.

Рекомендована література (підручники, навчальні посібники, монографії, статті тощо)

1. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України: акт. проб, практ. теорії / В.І. Андрейцев. 2-ге вид., виправл. К.: Знання, 2007. 445 с.
2. Бусуйок Д. В. Обмеження прав на землю за законодавством України: монографія. К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. 144 с.
3. Гринько С. В. Правові аспекти реєстрації прав на землю: монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 172 с.

4. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія. К.: Логос, 2011. 688 с.
5. Лейба Л. В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія. Х.: Право, 2007. 160 с.
6. Мірошниченко А. М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія. К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. 268 с.
7. Харитоновна Т. Є. Здійснення прав на чужі земельні ділянки в Україні: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Юридична література, 2016. 424 с.
8. Лісова Т.В. Правове забезпечення відновлення земель: теоретичні і практичні проблеми : монографія. Харків. Юрайт, 2020. 396 с.

Рекомендовані інтернет-ресурси

Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// rada.gov.ua/](http://rada.gov.ua/)

Офіційний сайт Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www. land.gov.ua/](http://www.land.gov.ua/)